

10 ГРУДНЯ – МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

10 грудня 2023 року у світі відзначають Міжнародний день прав людини, заснований Генеральною асамблеєю ООН, бо саме в цей день в 1948 році Організація Об'єднаних Націй прийняла Загальну декларацію прав людини.

Генеральна Асамблея проголосила Загальну декларацію прав людини як завдання, до виконання якого повинні прагнути всі народи і всі держави з тим, щоб кожна людина і кожний орган суспільства, завжди маючи на увазі цю Декларацію, прагнули шляхом освіти сприяти поважанню цих прав і свобод і забезпеченню, шляхом національних і міжнародних прогресивних заходів, загального і ефективного визнання і здійснення їх як серед народів держав – членів Організації, так і серед народів територій, що перебувають під їх юрисдикцією.

У Декларації заявлено також, що кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища. Крім того, не повинно проводитися ніякого розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного статусу країни або території, до якої людина належить, незалежно від того, чи є ця територія незалежною, підопічною, несамоврядною або як-небудь інакше обмеженою у своєму суверенітеті.

Декларацією закріплені, зокрема, такі основоположні права:

- **право на працю (стаття 23):** *Кожна людина має право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі і сприятливі умови праці та на захист від безробіття; Кожна людина, без будь-якої дискримінації, має право на рівну оплату за рівну працю; Кожний працюючий має право на справедливу і задовільну винагороду, яка забезпечує гідне людини існування, її самої та її сім'ї, і яка в разі необхідності доповнюється іншими засобами соціального забезпечення; Кожна людина має право створювати професійні спілки і входити до професійних спілок для захисту своїх інтересів;*

- **право на відпочинок (стаття 24):** Кожна людина має право на відпочинок і дозвілля, включаючи право на розумне обмеження робочого дня та на оплачувану періодичну відпустку; право на достатній життєвий рівень (стаття 25) – кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини;
- **право на освіту (стаття 26):** Кожна людина має право на освіту. Освіта повинна бути безплатною, хоча б початкова і загальна. Початкова освіта повинна бути обов'язковою. Технічна і професійна освіта повинна бути загальнодоступною, а вища освіта повинна бути однаково доступною для всіх на основі здібностей кожного.

Загальна декларація прав людини спонукала людство до розробки та укладення численних конвенцій, декларацій та протоколів з прав людини, серед яких:

- Європейська Конвенція захисту прав людини та основоположних свобод 1950 року;
- Женевська конвенція про захист прав людини під час збройних конфліктів;
- Декларація прав дитини;
- Міжнародний пакт про громадянські і політичні права;
- Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права.

Україна як держава-член Ради Європи 17 липня 1997 року ратифікувала Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, яка спрямована на захист широкого спектра громадянських та політичних прав, та запровадила ефективний механізм забезпечення **права особи на індивідуальне звернення за захистом порушених прав до Європейського суду з прав людини.**

Спираючись на міжнародно-правові стандарти, проголошені в Декларації, у 1996 році Верховна Рада України прийняла Конституцію України, в якій зазначено, **що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.**

Починаючи з 2014 року Україна продовжує стикатися із особливою жорстокістю та неповагою до прав людини, а також неповагою та міжнародно-правових актів у зв'язку з окупацією Російською Федерацією території Автономної Республіки Крим, агресією на сході України. Це потребує постійної уваги за дотриманням прав людини в цих умовах як з боку України так і міжнародних інституцій.

Україна впродовж 2020-2021 років зазнала також нового виклику світового масштабу – пандемії гострої респіраторної хвороби COVID-19 та пов'язаними з нею карантинними обмеженнями, які суттєво вплинули на можливість реалізації та додержання прав і свобод в Україні.

У галузі освіти, зокрема, внаслідок прийнятих Міністерством охорони здоров'я України та Кабінету Міністрів України рішень, якими запроваджено обов'язкове профілактичне щеплення проти COVID-19, відбулося масове відсторонення працівників від роботи без збереження заробітної плати. Зросла кількість повідомлень про порушення прав працівників закладів освіти на працю, які надходили до профспілкових органів, до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, інших контролюючих державних органів, а також звернень до судових органів.

У 2019 року Україна приєдналася до Декларації безпеки шкіл, яка має забезпечити безпеку усіх учасників освітнього процесу, та яка потребує більш активної участі виконавчої та законодавчої влади щодо її імплементації в національне законодавство.

Конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України (стаття 64 Конституції).

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 цієї Конституції:

10 грудня Міжнародний день прав людини

Стаття 55 Конституції. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

1. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.
2. Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
3. Кожному гарантується право звернутись із конституційною скаргою до Конституційного Суду України з підстав, установлених цією Конституцією, та у порядку, визначеному законом.
4. Кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.
5. Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

За дотриманням прийнятих пактів, конвенцій і договорів з прав людини на міжнародному рівні спостерігає Верховний Комісаріат ООН з прав людини, а в Україні – Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

<https://www.youtube.com/watch?v=yNhvvnjGp4A>

<https://www.youtube.com/watch?v=ACpveO2mC5U>

<https://www.youtube.com/watch?v=08qZp812pnU>